ג: ביצה פרק ראשון ביצה

אבל כופה עליה בלי. פירש רש"י דמהכי דרייתא פריך התם לר' יצחק דאמר דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל והוא תיכף בצריך למקומו ומכאן פוסקין דהא דקי"ל דדבר שנלאכתו לאיסור אסור (ג) אינו אלא דוקא שאינו לצורך גופו או לצורך מקומו אבל לצורך גופו או לצורך מקומו שרי ואם התחיל לטלטלו בשביל שצריך לגופו או למקומו מותר להוליכו אפילו במדרי אם יכלה להא חזינא הכא דהתחיל וצריך למקומו או לגוף הכלי כופהו על הביצה:

(ה) **לדידי אפי' בראשון נמי שריא.** ותימה ר' יהודה דאמר כביצת שמאי וכי שביק ב"ה ועביד כב"ש וי"ל דר' יהודה היה אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה מעולם: **ואחרות** באחרות וכו'. תימה דאם כן אוסר ספק ספיקא והתערובות (זבחים דף עד. וש"נ) (ד) (ו) דקאמר מי איכא דאסר ספק ספיקא באסורי הנאה אמאי לא פשיט ליה מהכא דאמרינן אע"ג דאיכא ספק ספיקא בשלמא הכא דלעיל דאמר וספיקא אסורה נתערבה באלף כולן אסורות נוכל לברר כדפירש ר"ת נתערב' באלף אחיכור עצמו קאי א"ג הא דלעיל ברייתא היא ומאי אומא דהך ברייתא דהכא מהך ברייתא דהתם אבל (מברייתא קשיא למשנה) ע"כ לא גרים ר"ת ואחרות באחרות ורבינו יצחק ב"ר כרוך אומר דגרס ליה שפיר וה"פ שנתערב גם האיסור דסד"א שמותר הואיל ואיכא כעין תרי רוחי קא משמע לן ועוד תיכף הכי"ל יצחק דגרס ליה שפיר ואע"פ"כ לא מצי למיפשט מהכא דקיס לן כל דבר שיש לו חציות אינו בטל אלא בתרי רוחי לכך אינו בטל הכא אבל התם מוכיח ליה מתרי רוחי דקאמר אם נתערב רובא בתוך רובא והתניא וכו' אבל הכא אין כאן תרי רוחי שהתערובת הראשון היה שוה וכפרק הערל (יומות דף פא. וש"נ דר"ה נתערבו) פירשתי: נימא

רבינא אמר לעולם לא תיפוך ורבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אפילו בראשון נמי שריא דאוכלא דאפרת הוא אלא לדידכו אודו לי מיהת דבשני שריא דשתי קדושות הן ואמרי ליה רבנן לא קדושה אחת היא רבינא בריה דרב עולא אמר הכא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ור' יהודה לטעמיה דאית ליה מוקצה מיתיבי (ו) אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה (ז) אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר (ח) וספיקא אסורה (ט) ואם נתערבה באלף כולן אסורות בשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי ספיקא דאורייתא וכל ספיקא דאורייתא לחומרא אלא (י) לרב יוסף ולר' יצחק דאמרי משום גזרה ספיקא דרבנן היא (יא) וכל ספיקא דרבנן לקולא (יב) (א"ל) (יג) סיפא אתאן לספק טרפה אי הכי אימא סיפא נתערבה באלף כולן אסורות אי אמרת בשלמא ספק יו"ט ספק חול הוי (יד) דבר שיש לו מתירין (טו) וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל אלא אי אמרת ספק טרפה דבר שאין לו מתירין היא ותבטל ברובא וכי תימא ביצה חשובה ולא בטלה הניחא למ"ד (טז) כל שדרכו לימנות שנינו אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר דתנן (יז) מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו באחרות ואחרות באחרות כולן ידלקו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יעלו באחת ומאתים שהיה ר' מאיר אומר את שדרכו למנות מקדש וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ר' עקיבא אומר (יח) שבעה ואלו הן אגוזי פרך ורמוני בארן וחביות סתומות וחלפי תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית (יט) ר' עקיבא מוסיף אף כברות של בעל הבית (כ) הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם ואתמר (כא) עלה רבי יוחנן אמר את שדרכו למנות שנינו ור' שמעון בן לקיש אמר כל שדרכו למנות שנינו הניחא לר' שמעון בן לקיש אלא לרבי יוחנן מאי איכא למימר אמר רב פפא האי תנא תנא דליטרא קציעות הוא דאמר כל דבר שבמנין אפי' בדרבנן לא בטיל וכל שכן בדאורייתא (כב) דתנן (כג) ליטרא קציעות שדרסה על פי עגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה על פי בית ואינו יודע באיזו חבית דרסה על פי כורת ואינו יודע באיזו כורת דרסה ר' מאיר אומר ר' אליעזר אומר

ביטול כלאים וערלה באחד ומאתים: **שהיה ר' מאיר אומר.** כלומר להכי אמר ר' מאיר כולן ידלקו ולית להו ביטול שהיה ר' מאיר אומר הואיל ודרכן לימנות אין בטלין ומקדשין לאסור כל המתערבין בהן: **וחכמים אומרים.** כל פירות שבעולם בטלים חוץ משאר דברים הללו המנויין כאן שהן משוכין מאד: פרך ונאתן מקומות הן: **קולחי.** קלחי כרוכין גדולים עם עלין שלהן וכרוך של א"י היה גדול כאילן כדאמרינן בכתובות (דף קיא:): **הראוי לערלה ערלה.** אותן שהן מין אילן וערלה נוהגת בהן מקדשין את ערוביהן משום ערלה: **והראוי לכלאי הכרם.** כגון חלפי תרדין וקולחי כרוב וכברות שאינן מין אילן מקדשין ערוביהן לאיסור כלאי הכרם: **אם שדרכו לימנות שנינו.** כמילתיה דר' מאיר: **הניחא לר' שמעון בן לקיש.** איכא לאוקומה לברייתא דלעיל דקתני ביצה לא בטלה כר' מאיר: **האי תנא.** דלאיירי גבי ליטרא קציעות הוא דאמר כל דבר שיש בו מנין אפילו במידי דרבנן כגון ליטרא קציעות דאיירי בתרומת פירות דרבנן לא בטיל כדמפרש לקמיה: **וכ"ש.** ביצה טרפה: **ליטרא קציעות.** תאנים שנתייבשו בשדה וקלפן במקלות והוא שם כלי העשוי לכך ומותכין בו עוקצי התאנים ואחר כך דורסין אותם בכלי עגול והן נדבקין יחד ונעשין כגביזה והוא נקרא עגולי דביצה וכשבאין למוכרן מפרידן במגריפה ומוכרן במשקל ליטרא: **שדרסה ע"פ.** כלי שאמו עגול שבו עושין העגולין: **ואינו יודע באיזה עגול.** אבל יודע שעל פיו הוא ולא בתוכו: **רבי מאיר אומר.** כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע בדבר זה ר' אליעזר אומר אף על פי שאין לכורות תחתונות בספק דמוע מלטרפות התחתונות אל הפומין של כל העגולין הללו: רוחין

מסורת הש"ס

ג) [לקמן ד.] שבת דף מג., כ) אבל לרב נחמן לא פריך דמוקמי הכי דמיירי בספק מוכן דאסור לקמן (מד:), מ"ר), ג) [שבת לה. וע"ג], ד) [עטרת זקן אות מהר"ר מ.], ה) [לקמן לט. יבמות פב. ב"מ מג.], ו) [מולין ק.] זבחים עב., ז) [עולה פ"ג מ"ו יבמות דף פא., מ) [ע"ז עד.], ט) [ע"ז עד. עולה פ"ג מ"ז], י) [זבחים גם:], כ) [פלגות דר"מ וריש גם כל מרכות לשון זה ליתא בתוספתא דמרכות אלא עיקר הגי' דתנא] יקן הוא מזבחים דף עג.], ל) זבחים עב. תרומות פ"ד מ"ו [ובטפסת תרומות פ"ה], מ) [קידושין מ:], נ) [הר"ש מפיג ע"ז מתמה מ' פ"ב דערלה דף"ל לחרים ב"ש מ"ו ב"ג דערלה], ס) דבור זה סייר לעיל לפני ד"ה אבל, ע) עיין כרש"ל, פ) [ע"ל מתמה שקיל].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי איכא למימר הכי ביצה פעמים ומכנה: (ב) ד"ה מלגמן מין קטנית. כ"כ יקן פי' רש"י בפרוכה דף פא ומכמ"ל ד"ה דף יב פרש"י שהוא מין תבלין: (ג) תדיה אבל וכי אסור לטלטל אינו אלא ביקה: (ד) ד"ה ומחרות וכו' יכהתערובות דקא מתמה אשמואל דקאמר ספק ספיקא:

גליון הש"ם

גמ' ביפא אתאן לספק טרפה. עי' תולין דף סד ע"א תוד"ה אם אסם ריקנה וכשיטה מקובלת בכ"ק דף מז ע"א ד"ה מאי טעמא:

לעזי רש"י

פיגיג"ר (פיגיגרי"ן). הילבה (גרגרנית יונית, אמה המשמש לחבלין).

מוסף רש"י

לכסות בה את הכלי. לסתים פי לגלגים (שבת מג.), בל שדרכו לימנות שנינו. שיש בהם אמקפידין בתנינים ומונין אותה לתבור במנין, שנינו בהן משנה דתוליי תלמן (מנחות עב.), את שדרכו לימנות. שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם המיסיף עליהן יתירה לגוקה ולא מוכר אלא מנין (שם) מיוחד למנין הוא דלא בטל, כגון תבלין, אבל דבר העשוי לינתן לאומה, אע"פ שנמנה לפעמים בטל (חולין ק.). תלתן. פיגיג"ר, מין קטנית הוא ולמתקן הקדירה כמ (יבמות פא.) לו: מין תבלין ומשונין מאד שאף עשם בתן שיר לפרי (זבחים עב.). ידלקו. כלאים כבריפה. דכתיב אוקדש, אוקד אם (יבמות שם). המשך בעמוד הבא.

מסורת הש"ס

(א) מיי' פ"ח מהלי' ר"ש הלכה כ סמג לאוין עה טור ש"ע א"ח סי' שכב סעיף ז סי' תקיג סעיף ג:

טז ב מיי' פכ"ה מהלי' שבת הלכה כב סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' שמ' ו סי' שכב סעיף ז א סי' תקי"ג סעיף ד:

יז ג מיי' פ"ב מהלי' ר"ש הלכה ו טש"ע א"ח סי' עקיג סעיף ד ו טוש"ע י"ד סי' קב סעיף ג:

יח ד מיי' פ"ח מה' ר"ש הלי' כ סמג שם טוש"ע א"ח סי' שמי' ג' וטוש"ע י"ד שם:

יט ה מיי' שם וסמ"ג שם:

כ מתלגות אסורות הלכה ט סמג לאוין עה קמח טוש"ע י"ד שם:

כא ו מיי' פי"ז מהלכות מע"ש הלכה ח:

כב ז מיי' שם הלכה ג וסלי עין טוש"ע י"ד סי' קי סעיף ה:

רבינו חננאל

ר' יונא אמר לעולם לא ר' פוך. ור' יהודה לדבריהם ר' בנן קאמר להו, לדידי אילו בי"ר ראשון שריא ד' אוכלא דאפרת הוא כו'. ר' יונא בריה דרב עולא אמ' לעולם בעומדת לגדל ב' ביצים, ור' יהודה לטעמיה ד' ית ליה מוקצה ולא ר' יא ביצה לפיתות. מיתיבי א' ית ביצה שנולדה בשבת ו' ית שנולדה ביו"ט. אין כ' לטלין אותה לא לכסות ב' כלי ולא לסמוך בה כרעי ה' יטה, אבל כופה עליה כ' ' שלא תשבר וספיקא א' ירה, ואם נתערבה באלף כו' ם אסורות. בשלמא לרבה ד' אר משום הכנה, כיון דו' נגה מדאורייתא היא הוי פ' קא דאורייתא וספיקא ד' ריתא לחומרא, אלא ל' : יוסף ולר' יצחק ד' ' גזרה משום פירות הנ' שרים ומשום משקין שנ' ', כל ספיקא דרבנן לר' לא הוא, אמאי ביצה זו אסורה, ומריק רב אידי סי' א דקתני וספיקא אסורה, אי' : ביצה שנולדה ספק בי' ' ט ספק בחול, אלא כגון שו' תה שם תרנגולת טרפה ואי' ית שלימה, ונמצאת בקן בי' ' זו, ואין יודעין אם הנ' פה ילדה או השלימה ילו' : אותה, שריא אסורה. ואי' איגן בשלמא ספק יו"ט ספ' חול הוי דבר שיש לו' מתירין, כלומר ביצה זו בינ' ' ' אסורה אבל למחר מו' ית, וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, לפיכך הני ואם נתע' בה באלף כולן אסורות, אלא ספק טרפה דבר שאין לו מתירין לעולם הוא, ובנ' ל ברובא. ובי תימא ביצי' חשובה, וכל דבר שה' ' חשוב לא בטיל אפי' ' באלף, הניחא לריש לקי' דאמר כל שדרכו לימו' ת שנינו, כלומר זה שבר ב במשנה את שדרכו לימו' ת שנינו מקדש, היה ר"ל שונה כל שדרכו לימנו ת מקדש. וכיון ששונה במש' תנו כל שדרכו, שמעינן מינד דאפילו ביצה בכללם שדר ה לימנות אחת אחת. אלא לר' יוחנן דאמר את

שדר ' שנינו, שאין בטלין אפילו באלף, אלו השנויין במשנתנו בלבד. והן עשרה דברים דאשכחן בירושלמי במסכת ערלה דר' יוחנן וריש לקיש, חד אמר דברי ר"מ עשרה דברים מקדשין, וחד אמר דברי ר"מ כל הדברים מקדשין. ע"מ דאליביה דר' איר חולקין ר' יוחנן וריל. ואלו הן עשרה השנויין במשנה. ראשון, בגר שנבעו בקליפי ערלה ונתערב באחרים כולן ידלקו דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים. שני, האוג אלא הסיט הצבוע בקליפי ערלה ואינו בבגד ונתע ב באחרים ואין ידוע איזהו, ר' מאיר אומר הבגד כולו ידלק, וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים. שלישי, חבילי תלתן של כלא' הכרם שנתערבו באחרים כולן ידלקו דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים. בשלישה חלקו, והוד לו על השאר. ועל זה שנינו שהיה ר' מאיר אומר את שדרכו לימנות מקדש, וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד, ואלו הן אגוזי פרך ורמוני בארן, חביות סתומות, חילפות תרדין, קולסי כרוב, ודלעת יונית. ר"ע מוסיף אף כברות של בעל הבית. פירוש מפני שהן גדולין. ואינן [במנין] (נמנין) אלא אחד אחד. הראוי לערלה ערלה. פירוש כל מי שהוא מין אילן, כגון אגוזי פרך ורמוני בארן וחביות של יין או של שמן איפרון משום ערלה, שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל ערלתם ערלתו את פריו. אבל חליפות תרדין וקולסי כרוב ודלעת יונית שהן ירקות, אין איסורן אלא משום כלאים, אבל איסור ערלה אין בהן. וזה ששנינו כי אין בטלין לעולם בזמן שהן שלמים, אבל אם נתפצעו האגוזים, או נתפרדו הרמון יש, וכן כל כיוצא בהן, לא הוו ממי שדרכו לימנות אלא עולין באחד ומאתים. וראינו רבותינו שתשבו תשלום העשרה שהזכירו בתלמוד ארץ ישראל, כל הזבחים שנתערבו בחטאות פתות כו', והא דביצה, ותחיכה של נבלה שנתבשלה עם החתי' ות כו', ומפרש בגמרא דבכל שדרכו לימנות וכאת שדרכו לימנות פליגי. ולא סמכנו על זה הפירוש שאין משיבין את הארי שלא בפניו. וחזרנו בעיניינו לפרש שמועה זו, הניחא לר"ל דאמר כל שדרכו לימנות מקדש שנינו אליבא דר' מאיר, איכא לדבריי אפילו ביצה דהא קתני ביה כל, אלא לר' יוחנן דאמר את שדרכו אפילו לר' מאיר, (והן) אלו העשרה שפירשנו, מאין לנו לדבות ביצה, ועמדה הקושיא אליבא דר' יוחנן: **תפריך** רב פפא הכי, ה התנא ששנה ביצה שנולדה בשבת כו', תנא דליטרא קציעות הוא, דסבר כל דבר שאין לו מתירין (ו), כגון תרומה וכיוצא בה שלא יתכן להיות מותרות לזר לעולם, אפילו בדרבנן לא בטיל, דתניא ליטרא קציעות שדרסה על פי עיגול ואינו יודע כו', עד ר' יהושע אמר אפילו יש שם ג' מאות לא יעלו, ש"מ כיון דלא בטיל ברוב רבנן היא דאתמרו עלה, ועלה אמר ר' יהושע אפילו לא יעלו, דסבר ר' יהושע אפילו מדרבנן לא בטיל. וכן ביצת טריפה.

(א) [לקמן ד.] שבת דף מג., כ) אבל לרב נחמן לא פריך דמוקמי הכי דמיירי בספק מוכן דאסור לקמן (מד:), מ"ר), ג) [שבת לה. וע"ג], ד) [עטרת זקן אות מהר"ר מ.], ה) [לקמן לט. יבמות פב. ב"מ מג.], ו) [מולין ק.] זבחים עב., ז) [עולה פ"ג מ"ו יבמות דף פא., מ) [ע"ז עד.], ט) [ע"ז עד. עולה פ"ג מ"ז], י) [זבחים גם:], כ) [פלגות דר"מ וריש גם כל מרכות לשון זה ליתא בתוספתא דמרכות אלא עיקר הגי' דתנא] יקן הוא מזבחים דף עג.], ל) זבחים עב. תרומות פ"ד מ"ו [ובטפסת תרומות פ"ה], מ) [קידושין מ:], נ) [הר"ש מפיג ע"ז מתמה מ' פ"ב דערלה דף"ל לחרים ב"ש מ"ו ב"ג דערלה], ס) דבור זה סייר לעיל לפני ד"ה אבל, ע) עיין כרש"ל, פ) [ע"ל מתמה שקיל].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com